

“МОНГОЛЫН АРХИВ: УЛАМЖЛАЛ, ШИНЭЧЛЭЛ”

МОНГОЛ УЛСЫН ОРЧИН ЦАГИЙН АРХИВЫН АЛБАНЫ ТҮҮХЭН ТОВЧООН

- 1911 он - Монголчууд тусгаар тогтнолоо сэргээнтунхаглаж, байнгын Засгийн газар байгуулснаар төрийн албан хэрэг хөтлөлт, данс харааны хөгжлийн шинэ үе эхэлсэн.
- 1921 он - Судар бичгийн хүрээлэн байгуулагдаж, Монголын түүхэнд холбогдох бүх төрлийн сурвалж бичиг, ном судар, данс харааг төвлөрүүлж эхэлснээр архивын хэргийг шинээр зохион байгуулах, архивын нэгдсэн сан хөмрөг бий болох нөхцөл бүрэлдсэн.
- 1927 он - Судар бичгийн хүрээлэнгийн 10 дугаар хурлын тогтоолоор архивын баримтыг хариуцан ажиллах орон тоо, эрхлэгчийг баталснаар Монгол Улсын орчин цагийн архивын албаны үндэс тавигдсан.
- 1948 он - Шинжлэх ухааны хүрээлэнгийн харьяаны Улсын архивын хэрэг эрхлэх төв газар байгуулагдсан.
- 1957 он - Аймаг, хотын улсын архив, тусгай архив, яам, байгууллагын архивууд байгуулагдаж, архивын албаны нэгдсэн тогтолцоо бүрэлдсэн.
- 1959 он - Архивын зориулалтын анхны байр болох Улсын түүхийн төв архивын байр баригдаж ашиглалтад орсон.
- 1960 он - Нийгмийг аюулаас хамгаалах яамны харьяанд Улсын архивын хэрэг эрхлэх төв газар шилжиж, Улсын архивын хэрэг эрхлэх газар болсон.
- 1990 он - Сайд нарын Зөвлөлийн дэргэдэх Улсын архивын хэрэг эрхлэх газар болон өөрчлөн зохион байгуулагдсан.
- 1994 он - Монгол Улсын Ерөнхийлөгч “Архивын салбарт шинэчлэл хийх үндсэн чиглэл”-ийг баталж гаргасан.
- 1996 он - Монгол Улсын Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг Үндэсний архивын газар болон өөрчлөн зохион байгуулагдсан.
- 1998 он - Монгол Улсын “Архивын тухай хууль” батлагдсан.
- 2006 он - “Төрийн архив, албан хэрэг хөтлөлтийн үйл ажиллагаанд мэдээллийн технологи нэвтрүүлэх үндэсний хөтөлбөр” батлагдсан.
- 2008 он - Монгол Улсын Засгийн газрын тогтоолоор Үндэсний архивын газрыг Архивын ерөнхий газар болгон өөрчилсөн.
- 2016 он - Архивын ерөнхий газрын шинэ цогцолбор байр ашиглалтад орсон.
- 2020 он - Монгол Улсын “Архив, албан хэрэг хөтлөлтийн тухай” хууль батлагдсан.

"МОНГОЛЫН АРХИВ: УЛАМЖЛАЛ, ШИНЭЧЛЭЛ"

Булган аймгийн Дашинчилэн сумын нутаг Хар бух балгасаас олдсон үйсэн номын хэсгээс XVI-XVII зуун.

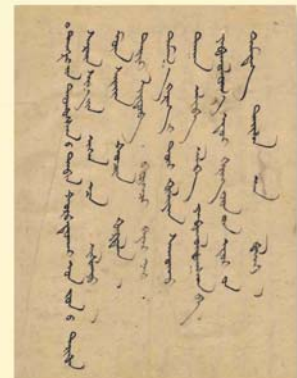
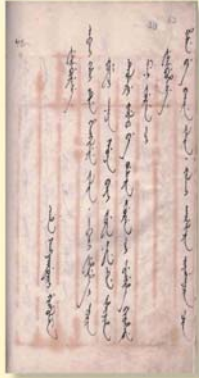
МУУТА Шинжлэх ухааны гавьяат ажилтан, түүхийн шинжлэх ухааны доктор А.Очирын хувийн хөмрөг

Хол дахиныг амгалан болгох, хулгайг арилгах их жанжин төрийн бэйлээс Баруун хирийг төвшитгөх их жанжин ванд илгээсэн бичиг. 1674 он.

МУУТА, ТБА, ХМ-1, Д-1, ХН-1а

Хүрээний анхны сайд,
Халхын засаг хошой чин ван
Санжайдорж

Зарлигаар зарсан Хүрээнд сууж хэрэг шийтгэгч сайд, Түшээт хан аймгийн туслагч жанжин Санжайдоржоос Манж Чин улсын Тэнгэрийн тэтгэсэн ханд айлтгасан айлтгал, буулгасан зарлигийн хуулга данс. 1757 он.

МУУТА, ТБА, ХМ-1, Д-1, ХН-108.

Сайн ноён аймгийн харьяат тайж Линтүв, бичээч Баяр нараас тамгын хэргийг түр хүлээн суухдаа аливаа алба явуулсан ба явуулаагүй хэргүүдийн өдрийн тэмдэг данс. 1788 он.

МУУТА, ТБА, ХМ-65, Д-1, ХН-16.

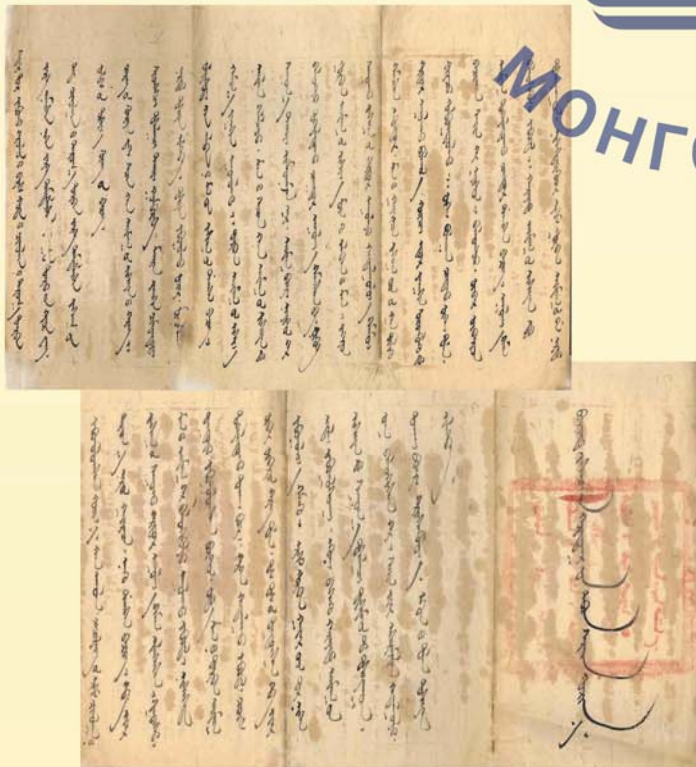

"МОНГОЛЫН АРХИВ: УЛАМЖЛАЛ, ШИНЭЧЛЭЛ"

Улиастайн жасааны бэйл Сономдовчин нараас чуулганы даргад мэдүүлэх бичгийн залгаанд тэмдэг эс дарсан засаг Пунцагдорж нарыг хэрхэн шийтгэхийг заана, уу хэмээн Хэрлэний Барс хотын чуулганы дарга Халхын Сэцэн ханд явуулсан бичиг. 1822 он. МУУТА, ТБА, ХМ-31, Д-2, ХН-474

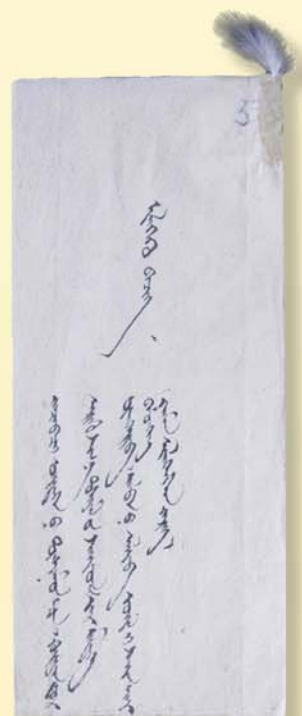
Цэргийн яамнаас энэ жил тамга битүүмжлэх, ирэх жил тамга нээх өдрийг тогтоогоод хүргэж ирснийг харьяат газруудад зарлан тушаасан бичиг. /Манж бичгээр/ 1832 он. МУУТА, ТБА, ХМ-1, Д-1, ХН-3944, Б.28

Улиастайн албаны малын засгийн данс бичгийг албаны мал захиран суух Дөрвөн аймгийн засгийн гэрт хадгалуулах явдлыг Цэргийн хүрэээн дэх Сэцэн хан аймгийн жасааны хэргийг шийтгэгч туслагч түшмэлдэд мэдэгдсэн бичиг. 1863 он. МУУТА, ТБА, ХМ-33, Д-2, ХН-135

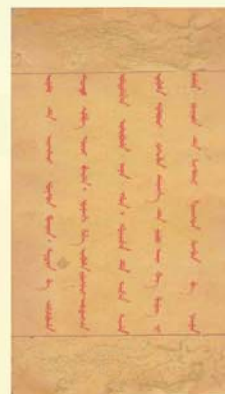
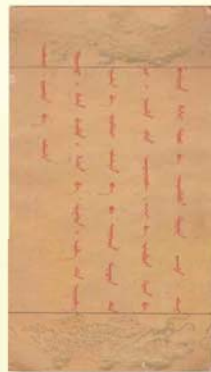
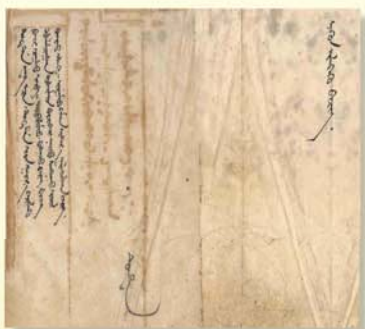

Яаралтай бичгийн дугуй

"МОНГОЛЫН АРХИВ: УЛАМЖЛАЛ, ШИНЭЧЛЭЛ"

Хэрлэн Барс хотын чуулганы дэд даргын газраас тус газарт хэрэглэх бийр, цаас зэргийг ирүүлнэ үү, бичиг хэрэгт тусалцсан түшмэл, бичээч нарт шагнах зүйлийг заана уу хэмээн чуулганы дарга гүн Эрдэнэтгоотод илгээсэн бичиг.

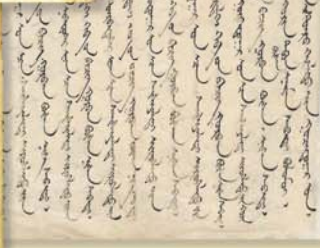
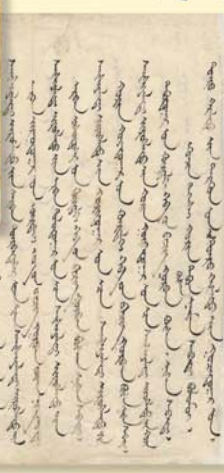
1871 он.

МУУТА, ТБА, ХМ-31, Д-2, ХН-2488

Халхын дорно замын баруун гарын дундад хошууны засаг төрийн бэйл Г.Цэрэнсантувт Манжийн хаанаас олгосон навчит өргөмжлөл.

1879 он.

МУУТА, ТБА, ХМ-43, Д-1, ХН-38

Бүрэнт засагчийн арван нэгдүгээр онд данс бичиг томилоход дагаж шийтгэх чухал хэрэглэгдэх бичиг, шийтгэн дуусаагүй хэвийн бичгүүдийг ялган салгаж товьёглон бичсэн толь дэвтэр.

1886 он.

МУУТА, ТБА, Х-М9, Д-1, ХН-3241

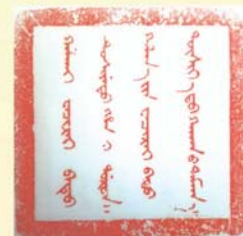
Их Хүрэн дэх Түшээт хан аймгийн суурин жасааны түшмэл албан хэргээ шилжүүлэн тушаахад суурилан тавьсан данс бичгүүдийн тоо, товчийн дэвтэр.

1894 он.

МУУТА, ТБА, Х-М9, Д-1, ХН-3512

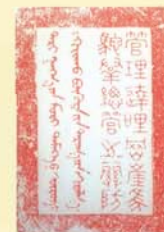
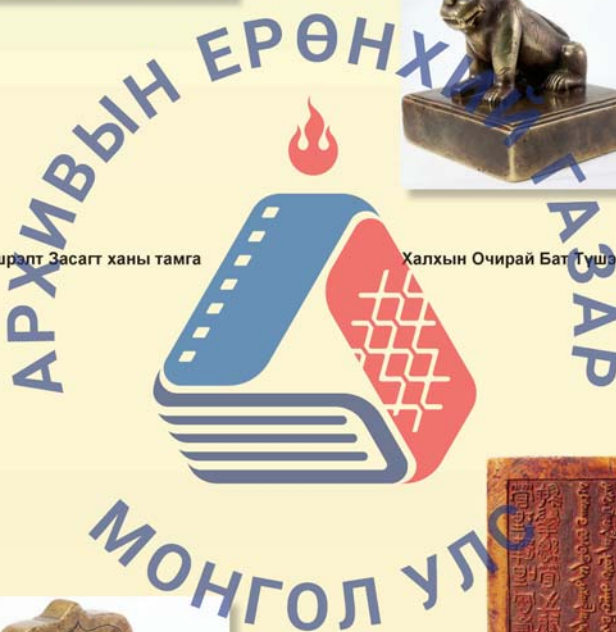

“МОНГОЛЫН АРХИВ: УЛАМЖЛАЛ, ШИНЭЧЛЭЛ”

Халхын Эрдэнэ Бишрэлт Засагт ханы тамга

Халхын Очирай Бат Түшээт ханы тамга

Засагт ханы аймгийн Жалханз хутагтын тамга

Дарьгангын морь, тэмээний сүргийг захирах Бүгдийн даргын захирлага

"МОНГОЛЫН АРХИВ: УЛАМЖЛАЛ, ШИНЭЧЛЭЛ"

МОНГОЛ УЛСЫН ШАШИН ТӨРИЙГ
ХОСЛОН БАРИГЧ ХААН VIII БОГД
ЖИБЗУНДАМБА ХУТАГТ

Очирдара Богд гэзэгтнийг Монгол Улсын хаанд өргөмжилж, Эрдэнийн сууринд залах өдрийг сонгон тогтоосныг зарлан мэдэгдсэн бичиг.
1911.12.01.

МУУТА, ТБА, ХА-2, Д-1, ХН-1, Х-17-19

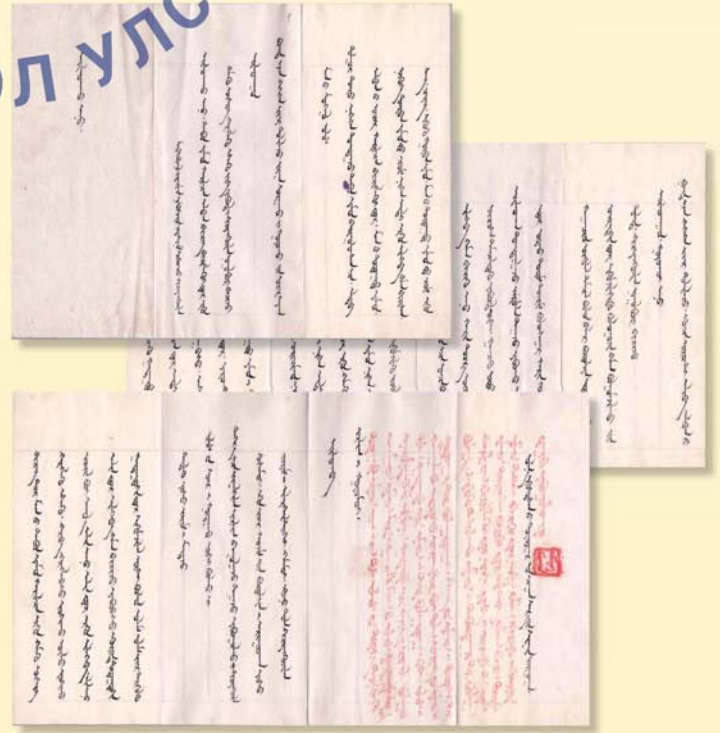
VIII Богд Жибзундамба хутагт Монгол Улсын хаан ширээнд өргөмжлөгдөөд буулгасан хишиг тархах зарлиг.
1911.12.29.

МУУТА, ТБА, ХА-6, Д-1, ХН-513, Б-4

Дотоод хэргийг бүгд захиран шийтгэгч яамнаас Монголын олон яам газрын тамгыг битүүмжлэх ба нээхийг үүрд байлгах эсэхийг айлтгаад Зарлиг ёсоор болгогтун хэмээснийг хичээнгүйлэн дагаж бусад газруудад мэдэгдсэн бичиг.
1912.01.13.

МУУТА, ТБА, ХА-6, Д-1, ХН-523, Б-1

Төрийн таван яам харилцан албан бичиг бичиглэхэд ямар тогтмол үг хэрэглэхийг заан сургахыг гуйн айлтгасан айлтгал, төрийн яамдад дэс тогтоож, харилцан бичиглэхэд хэрэглэх тогтмол үгийг тогтоосон зарлиг.
1912.02.24.

МУУТА, ТБА, ХА-173, Д-1, ХН-99, Б-1

"МОНГОЛЫН АРХИВ: УЛАМЖЛАЛ, ШИНЭЧЛЭЛ"

Улиастайд буй манж, хятад бичгүүдийг норж ялзруулахгүйгээр сайтар хадгалуулах явдлыг сайд бэйс Гончигдамбад мэдэгдэн явуулсан бичиг.
1912.06.03.

МУУТА, ТБА, ХА-3, Д-1, ХН-364, Б-5

Баруун, зүүн гаалийн хорооны түшмэдээс харьяат яамнаас тушаах ба мэдүүлэх хэргийг бичгээр гүйцэтгэн шийтгүүлэхийг эрж өргөсөн хэрэг.
1912.08.11.

МУУТА, ТБА, ХА-8, Д-1, ХН-388, Б-2

Шадар сайд, Бүгд захирах сайд, Цэргийн хэргийг бүгд захиран шийтгэгч яамны тэргүүн сайд, Сэцэн хан аймгийн цэргийг захирагч жанжин, Эрдэнэ жүн ван Гомбосүрэнгийн жасааны данс бичгүүдийг хүн томилж, шинэчлэн бичсэн "Бүгд хэргийн хураангуй мэргэн толь".
1912 он.

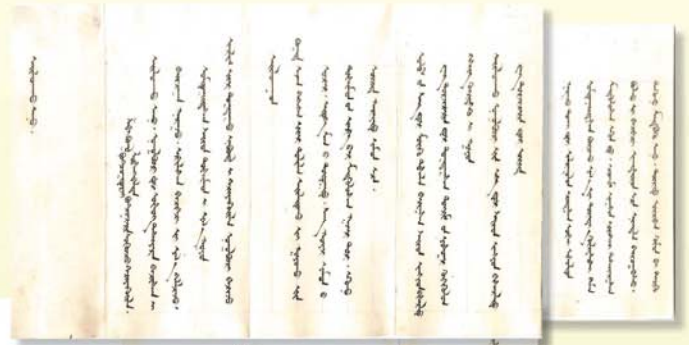
МУУТА, ТБА, ХА-30, Д-1, ХН-2, Х-1-36

Дотоод хэргийг бүгд захиран шийтгэгч яаманд тамга дарж бэлтгэсэн цааснаас хэрэглэснийг нь тэмдэглэсэн данс.
1913 он.

МУУТА, ТБА, ХА-3, Д-1, ХН-63, Б-2

"МОНГОЛЫН АРХИВ: УЛАМЖЛАЛ, ШИНЭЧЛЭЛ"

Дотоод хэргийг бүгд захиран шийтгэгч яамнаас намар цагийн шийтгэж дууссан ба дуусаагүй хэргүүдийг ялган салгаж тодорхойлон бичиж Бүгд ерөнхийлөн захирах яамнаа явуулсан бичиг.

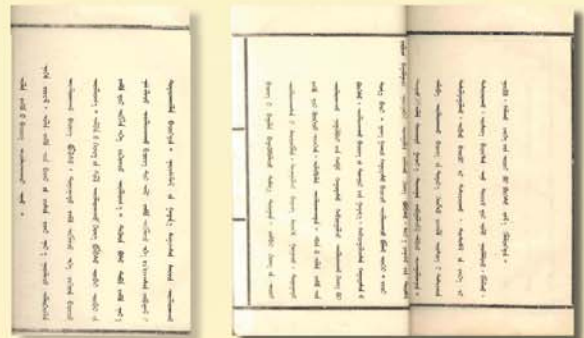
1913.11.09.

МУУТА, ТБА, ХА-2, Д-1, ХН-152, Б.3

Айлтгалд уг ташааран бичсэн бичээчид ял хэлэлцэх явдлыг айлтгасан айлтгал, буулгасан зарлиг.

1918.06.15.

МУУТА, ТБА, ХА-173, Д-1, ХН-198, Б.2

Дотоод хэргийг бүгд захиран шийтгэгч яамнаас албаны бичгийг алгуурлан саатуулах ба урагдаж элэгдэхэд хүргүүлэлгүй сайнаар зохих газруудад хүргэх учрыг мэдэгдсэн бичиг.

1919.07.07.

МУУТА, ТБА, ХА-7, Д-1, ХН-516, Б.1

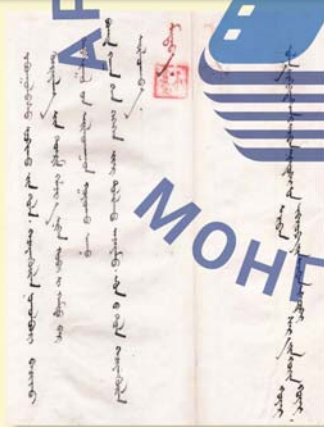
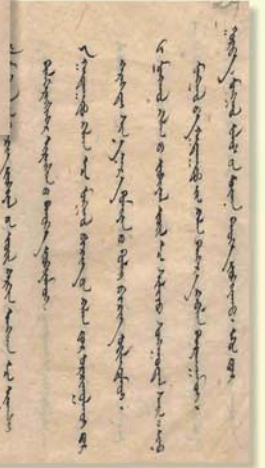
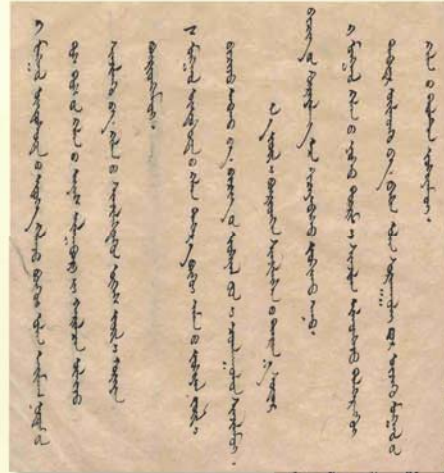
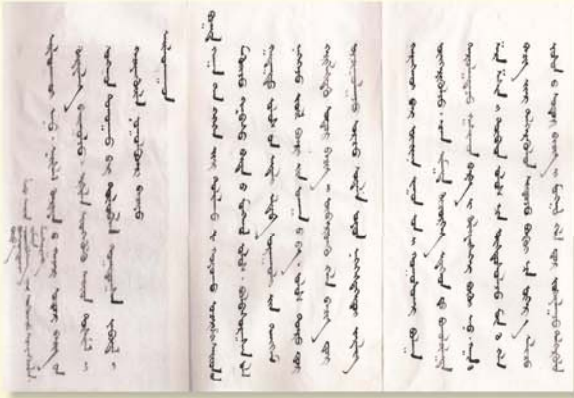
"Зарлигаар тогтоосон Монгол Улсын хууль зүйлийн бичиг" Наймдугаар дэвтэр. Олон яамны бичиг айлтгах нь.

1919 он.

МУУТА, ТБА, ХА-235, Д-1, ХН-9

"МОНГОЛЫН АРХИВ: УЛАМЖЛАЛ, ШИНЭЧЛЭЛ"

Судар бичгийн хүрээлэн байгуулж, эрхлэн шийтгүүлэх сайд, түшмэлийг сонгон тохоож айлтгасан айлтгал, Богд хааны "Мэдэв" хэмээсэн цохолт.
1921.11.22
МУУТА ТБА. Х.23, Д.1, ХН.2, Б.2

Судар бичгийн хүрээлэнгийн дүрэм.
"Монгол хэл дээр болон бусад олон улсын дээр бүхий монгол үндэсний олон аймаг ба Монгол улс төрийн түүхэнд хамаатай бичиг, судрын зүйлийг цуглуулмай" хэмээн заажээ.
1923 он.
МУУТА ТБА. Х.23, Д.1, ХН.38. Х.24

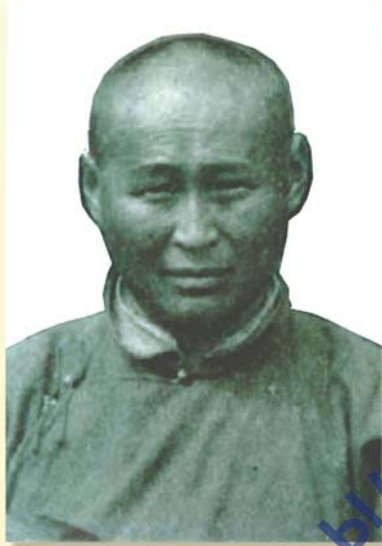
Судар бичгийн хүрээлэнгийн анхны байр.
1922 он.
МУУТА. КГЗДАБА

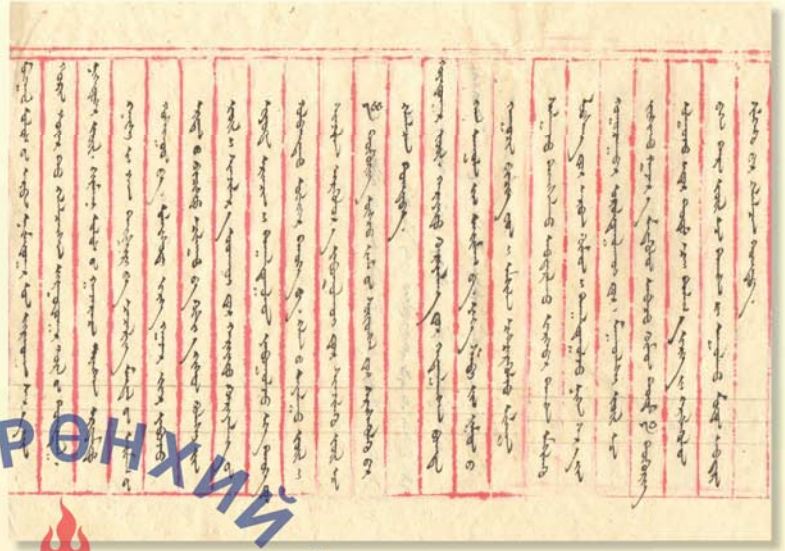
Судар бичгийн хүрээлэнгийн эрдэмтэн нарийн бичгийн дарга Ж.Цэвээн хүрээлэнгийн ажилчдын хамт.
1924 он.
МУУТА. КГЗДАБА

"МОНГОЛЫН АРХИВ: УЛАМЖЛАЛ, ШИНЭЧЛЭЛ"

Судар бичгийн хүрээлэнгийн харьяа Архивын ууган ажилтан Ц.Лувсан
(1898-1938 он)

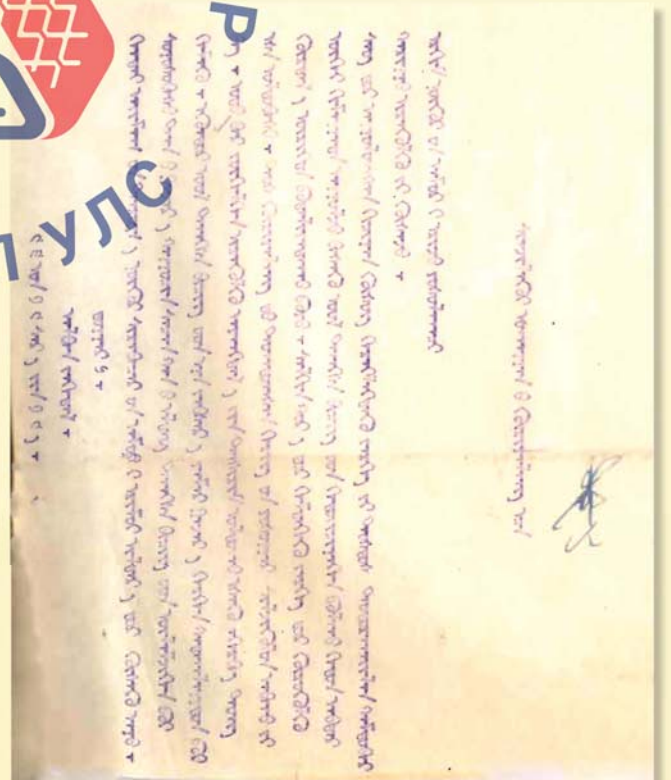
Судар бичгийн хүрээлэнд татан цугларуулсан Богд хан уулын аймаг, Их шавь аймгийн баримт бичгийг эмхлэн цэгцлэх ажилд Лувсан дэглалдуулан арван хүн томилсон тухай Судар бичгийн хүрээлэнгийн 6 дугаар хурлын тогтоол.
1928.06.22

МУУТА, ТБА, X 23, Д-1, ХН.112 X.10

7000	4000	400	200	100	200	200	100	400
------	------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Хуучин данс харааны бичгүүдэд үнэ зохиосон данс.
1927 он. МУУТА, ТБА, X-368, Д-1, ХН-1

Сэцэн хан аймгийн тамгын газрын хуучин баримт бичиг, данснуудыг Улаанбаатар хот руу зөөн тээвэрлэх хүртэл салхи бороонд гэмтээхгүй, хямгадан хадгалж хэчнээн авдар сав, хэчнээн хэмжээтэй болохыг хариу ирүүлэхийг хүсэн Шинжлэх ухааны хүрээлэнгээс Хэнтий аймгийн дарга Шарбазарт явуулсан 6 дугаар албан захидал.
1933.12.12

МУУТА, ТБА, X 23, Д-1, ХН.335 X.11

"МОНГОЛЫН АРХИВ: УЛАМЖЛАЛ, ШИНЭЧЛЭЛ"

Судар бичгийн хүрээлэнгийн албан хаагчдын нэр, тоо зэргийг тодорхойлон МАХН-ын Төв Хөрвонгоо хариу мэдэгдсэн бичиг.
1923.02.05. МУУТА. УТНОНББА. Х.4, Д.1, ХН.156, Х.22-24

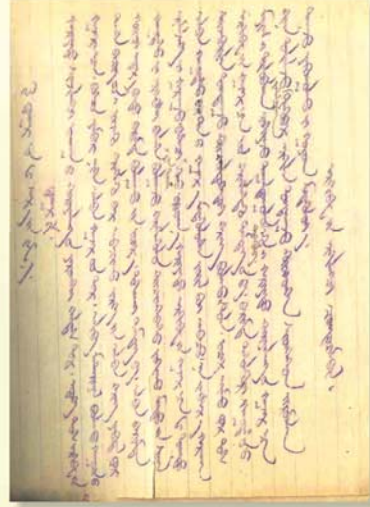
Хуучны зүйлийг сахин хамгаалах дүрмээс.
1924 он. МУУТА. ТБА. Х.23, Д.1, ХН.40, Х.23-27

1930-аад оны эхээр Судар бичгийн хүрээлэнд цугларсан эмхлэн цэгцлэгдээгүй хуучин данс бичгүүдийн гэрэл зургууд.

"МОНГОЛЫН АРХИВ: УЛАМЖЛАЛ, ШИНЭЧЛЭЛ"

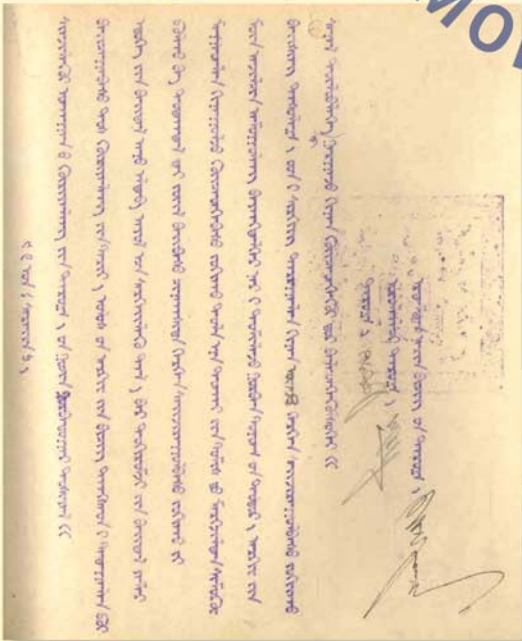

Судар бичгийн хүрээлэнгийн тусгай томилогдсон ажилтан Я.Цэвэлийн хуучин данс
харааны газрын ажил байдлыг шалган үзээд гаргасан санал.
1927.10.20.

МУУТА. ТБА, X.23, Д.1, ХН.456 X.41-45

Архивын газрын эрхлэгч Б.Цогтцэмбэлийн Шинжлэх ухааны хүрээлэнд архивын
тэмдэг хүсэн илгээсэн 18 тоот албан бичиг, түүний зурсан архивын тэмдгийн эх
загвар, шинээр үйлдэгдсэн резинэн тамганы дардас.
1937.06.29.

МУУТА. ТБА, X.23, Д.1, ХН.461, X.39

Орос мэргэжилтэн Симуков, Амгалан, Баяндэлгэр нарын бүрэлдэхүүнтэй тусгай
комисс томилон, Улсын архивын бичиг дансны хадгалалт, хамгаалалт болон
архивын байшин тасалгааг хянан, хэрхэн сайжруулах төлөвлөгөөг боловсруулах
тухай гаргасан Шинжлэх ухааны хүрээлэнгийн даргын 33 дугаар тушаал.
1939.05.06.

МУУТА. ТБА, X.23, Д.1, ХН.545 X.36

Архивын ба номын сангийн бодит баримт болох бичиг зохиолуудыг зөв ашиглах
тухай заавар баталсан Шинжлэх ухааны хүрээлэнгийн даргын 7 дугаар тушаал.
1943.01.20.

МУУТА. ТБА, X.23, Д.1, ХН.783 X.8

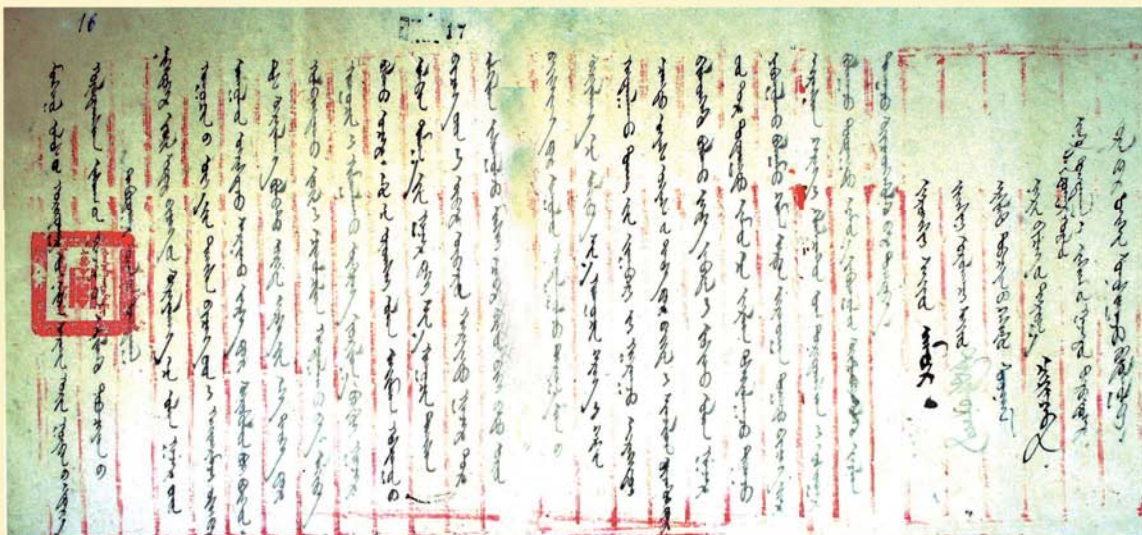
"МОНГОЛЫН АРХИВ: УЛАМЖЛАЛ, ШИНЭЧЛЭЛ"

Дотоод яаманд хадгалагдаж байгаа манж, монгол, хятад хэл дээрх хуучны баримтуудыг Судар бичгийн хүрээлэнгээс тусгай хүн гаргаж эмхлэн цэгцлүүлэхийг Дотоод яамнаас Судар бичгийн хуралд явуулсан 395 дугаар бичиг.
1923.09.15. МУУТА. ТБА. Х.23, Д.1, ХН.17.Х.38

Аливаа албан бичигт харьяат олон хошуудын нэрийг тус тамганы үсгийн ёсоор бичиж явуулбаас зохих явдлыг олон газруудад явуулж зарлан гүйцэтгүүлэхээр тогтсон Засгийн газрын Эрхлэх товчооны гишүүд хуралдсан 103 дугаар хурлын тогтоол.
1927.06.10. МУУТА. ТБА. Х.1, Д.2, ХН.257.Х.165-167

Аймаг, хошуудын тамгын газарт хадгалагдан буй шинэ, хуучин данс бичгүүдийг өөр өөрийн харьяат газруудад эмхлэн цэгцэлж, маш цэвэр бөгөөд бэх бат орон байшинд агуулан хадгалж байхыг зарлан тогтоосон Засгийн газрын Эрхлэх товчооны 5 дугаар хурлын тогтоол.
1930.01.23. МУУТА. ТБА. Х.1, Д.2, ХН.403, Х.17-19

"МОНГОЛЫН АРХИВ: УЛАМЖЛАЛ, ШИНЭЧЛЭЛ"

Монгол Улсын Бурхан шашны төв
Гандантэгчинлэн хийдийн
Жанрайсэгийн сүм.
1940-өөд оны эхэн.

Гандан хэмээх газар буй хуучны дурсгалт зүйл Жанрайсэгийн Өндөр сүмийг Улсын хамгаалалтад оруулах болсон тул түүний харьяа байгууллагад хүлээлгэн өгч хамгаалах тухай Шинжлэх ухааны хүрээлэн, Улсын архивын газар хооронд байгуулсан гэрээ.

1942.04.18.

МУУТА, ТБА, Х.23, Д.1, ХН.179, Х.14

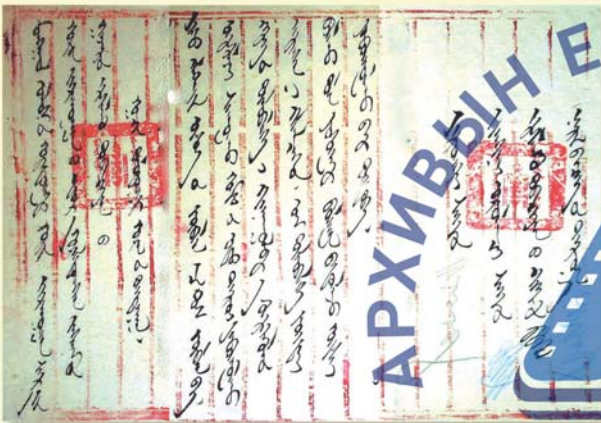
Жанрайсэгийн Өндөр сүмд хадгалагдан буй эмхлэгдээгүй хуучны данс бичгүүд.
1940-өөд оны дунд үеийн гэрэл зургууд

"МОНГОЛЫН АРХИВ: УЛАМЖЛАЛ, ШИНЭЧЛЭЛ"

Ард нийтэд уйгаржин монгол бичиг зааж буй нь.
1930-аад он.

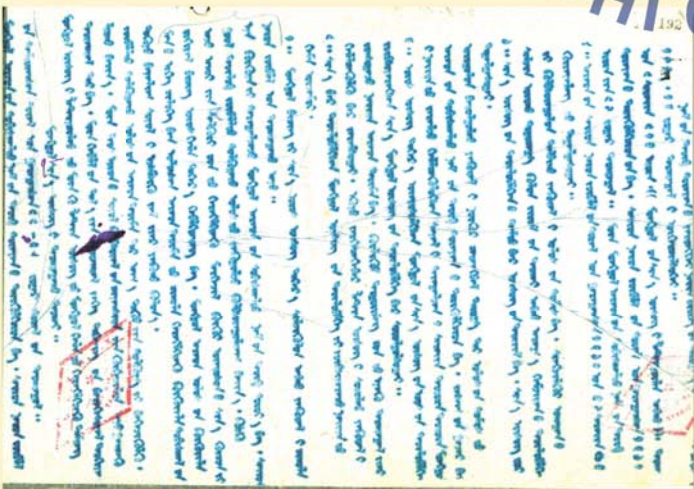

Латин үсгийн зөвлөлөөс ирүүлсэн ажлын төлөвлөгөөг хянан хэлэлцээд зүйтэй хэмээн тогтсон Засгийн газрын Эрхлэх товчооны 37 дугаар хурлын тогтоолын есдүгээр зүйл.
1940.06.26.

"Латин үсгийн комисс"-ын төгсгөлийн хурлаар батлан гаргасан Латин үсгийн цагаан толгой.
1940.01.14

МУУТА, УТНОНББА, Х4, Д9, ХН10, Х.19

МУУТА, УТА, Х4, Д2, ХН403, Х.206

Монголын шинэ үсгийг тогтоох тухай МАХН-ын Төв Хорооны Тэргүүлэгчид ба Сайд нарын Зөвлөлийн хамтарсан 22-28 дугаар хурлын тогтоол.
1941.07.25

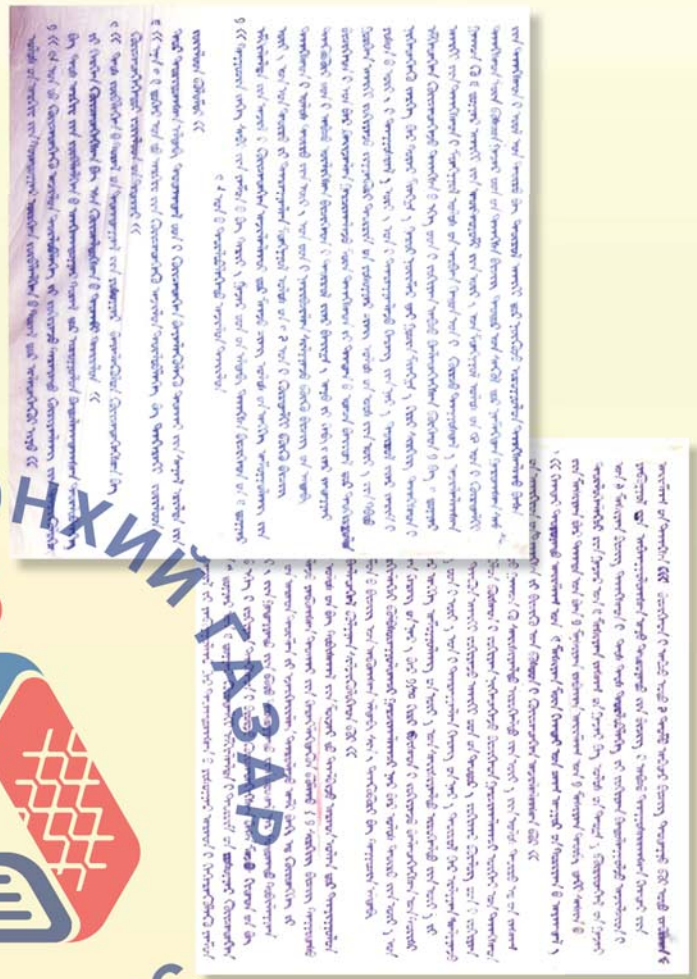
МУУТА, УТНОНББА, Х4, Д9, ХН10, Х.192

Монголын шинэ үсгийг олон түмэнд заан сургаж буй нь

"МОНГОЛЫН АРХИВ: УЛАМЖЛАЛ, ШИНЭЧЛЭЛ"

Улсын архивын анхдугаар өргөн зөвлөгөөний хурлын илтгэл.
1938.06 сар.

МУУТА, ТБА, Х-368, Д-1, ХН-11, Х.1-28

Улсын архивын II өргөн хэмжээний зөвлөгөөний хурлын илтгэл тайлан.
1939 он.

МУУТА, ТБА, Х-368, Д-1, ХН-13, Х.1-46

Аймаг, хотын улсын архивын эрхлэгч нарын анхдугаар зөвлөгөөнд оролцогсод.
1956 он

Төв, төрөлжсөн болон аймаг, хотын улсын архивын эрхлэгч нарын семинарт оролцогсод.
1987 он

"МОНГОЛЫН АРХИВ: УЛАМЖЛАЛ, ШИНЭЧЛЭЛ"

Шинэлэх Ухаан Дээд Боловсролын Хүрээлэнгийн Тэргүүдөгчдийн хурал тогтоол.

1987 - 10 - 13

Улсын архивыг удирдах газрын дүрэм заавруудыг батлах тухай.

Шинэлэх Ухаан Дээд Боловсролын Хүрээлэнгийн харьяа, Улсын архивын хэргийг удирдах газраас боловсруулж ирсэн

1. БНМАУ Улсын Архивын хэргийг удирдах төв газрын дүрэм.

2. БНМАУ Улсын Төв Архивын дүрэм.

3. БНМАУ Улсын Архивын Улсын фондын дүрэм.

4. Аймгаар Хотны Улсын архивын байгууллагуудын дүрэм.

5. Аймгаар, үндэвэрийн газруудын архивын амжилтааны зааврыг тус тус баталсугай.

Тэргүүдөгчид:

Д.Цэвэгмид /
Сэрээтөр /
Цэринпил /
Цогмид /
Цагварал /
Төмөрбаян /
Цуцгаачаров /
Найрагдорж /
Дашынсүрэн /
Очирагдорж /
Мынжав /
Бодон /
Агуйшав /

Бүгд Найрамдах Монгол Ард Улсын Сайд нарын Зөвлөлийн Т О Г Т О О Л

1980 оны 5 дугаар сарын 5 -н өдөр Дугаар 213 Улаанбаатар хот

Архивын ажлын тухай.

Б.Н.М.А. Улсын Сайд нарын Зөвлөлөөс Т О Г Т О О Х нь:

1. Шинэлэх ухаан дээд боловсролын хүрээлэнгийн харьяа Улсын архивын хэргийг эрхлэх төв газрыг нийгмийг Аюулаас Хамгаалах Яаманд харьяалуулсантай холбоотуулан, шинэ нийгмийг Аюулаас Хамгаалах Яамны дэргэдэх Улсын архивын хэрэг эрхлэх газар гэж нэрлэсугай.
2. Нийгмийг Аюулаас Хамгаалах Яамны дэргэдэх Улсын архивын хэрэг эрхлэх газрын дүрэм, Б.Н.М.А. Улсын архивын улсын фондын дүрмийг 1, 2-р хавсралтын ёсоор шинэчлэн баталсугай.
3. Улсын төв ба улсын тусгай архивуудын дүрэм, зааврууд болон архивын амжилтаатай холбогдоон бусад зааврыг 1980 ойд багтаан шинэчлэн боловсруулж гаргахыг Улсын архивын хэрэг эрхлэх газар үүрэг болгосугай.
4. Улсын архивын хэрэг эрхлэх газрын өмчийн байгууллагууд өмчийн зааварлах хэлтэс, өрмөн шинэчлэгч-худалч нийтлэх хэлтэс, захиргаа-аж ахуйн тусгайтай байцаар бэлдэх, нөхөн газрын дэргэд өрмөн шинэчлэгчийн зөвлөл, эхлэлтэй тус хэлтэст тус тус орон тооны бич хууцаар байгуулах амжилтааар тогтоосугай.
5. Улсын архивын хэрэг эрхлэх газрын дарга, түүнийг дэмжж бөгөөд өмчийн зааварлах хэлтсийн эрхлэгчийг үүрэгээр байцаар бэлдэх, тус газрын орон тоог 31 нэгжээр, өрмөн цалингийн фондод 13 100 төгрөгөөр 2-р хавсралтын ёсоор баталсугай.

Улсын архивыг удирдах газрын дүрэм заавруудыг батлах тухай Шинэлэх ухаан, дээд боловсролын хүрээлэнгийн Тэргүүдөгчдийн 518 дугаар тогтоол. 1987.10.12.

6. Улсын архивын хэрэг эрхлэх газрын харьяа төв архив, улсын тусгай архивуудын орон тоо, цалин шинэчлэн батлах ахуйг Улсын орон тоо комисс, хөдөлмөр палачи хэлтсийн тогтоонд дамгалсугай.

7. Улсын архивын хэрэг эрхлэх газарт амжилтааар бэлдэх, нөхөн газрын дарга, түүнийг дэмжж бөгөөд өмчийн зааварлах хэлтсийн эрхлэгчийг үүрэгээр байцаар бэлдэх, тус газрын орон тоог 31 нэгжээр, өрмөн цалингийн фондод 13 100 төгрөгөөр 2-р хавсралтын ёсоор баталсугай.

Нийгмийг аюулаас хамгаалах яамны харьяа Архивын хэрэг эрхлэх газрын ажлын тухай болон Архивын хэрэг эрхлэх газрын дүрэм, Улсын архивын фондын дүрмийг баталсан тухай БНМАУ-ын Сайд нарын Зөвлөлийн 216 дугаар тогтоол. 1980.05.05. Монгол улсын Засгийн газрын архив

МУУТА. ТБА. X.23. Д.2. ХН.23. X.13

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН Т О Г Т О О Л

1995 оны 4 дүгээр сарын 12-н өдөр Дугаар 52 Улаанбаатар хот

Төр, захиргааны байгууллага болон төрийн өмчийн аж ахуйн нэгж, байгууллагын архивын ажлын үндсэн заавар батлах тухай

Монгол Улсын Засгийн газраас Т О Г Т О О Х нь:

1. Төр, захиргааны байгууллага болон төрийн өмчийн аж ахуйн нэгж, байгууллагын архивын ажлын үндсэн заавар батлах тухай хавсралтын ёсоор баталсугай.
2. Архивын үйл амжилтаандаа зөвхөн зааврыг амжилтаар авч, олон жил... шинэ байгууллага болон хувиар хувийн аж ахуйн нэгжүүдийг хөндлөн болгосугай.
3. Энэ тогтооны гэрээтэй холбогдуулан "БНМАУ-ын улс, хот, аймг, хороололын байгууллагын архивын амжилтааны зааврыг батлах тухай" БНМАУ-ын Сайд нарын Зөвлөлийн 1986 оны 444 дүгээр тогтооны хүчингүй болгохыг тооцосугай.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд П. БАСГАЙ

Хууль, үйл сайд Н. ЛУСАНБАА

Засгийн газрын 1995 оны 52 дугаар тогтооны хавсралт

ТӨР, ЗАХИРГААНЫ БАЙГУУЛЛАГА, ТӨРИЙН ӨМЧИЙН АЖ АХУЙН НЭГЖ, БАЙГУУЛЛАГЫН АРХИВЫН АЖЛЫН ҮНДСЭН ЗААВАР

ХӨР-Шийдвэр-үндэслэл

1. Зөвхөн зааврыг Монгол Улсын төр, захиргааны байгууллага, төрийн өмчийн аж ахуйн нэгж, байгууллага (шархад "байгууллага" гэж) нь архивын баримт бичгийг захираж, түүнийг хамгаах, хадгалах, амжилтаар авч, олон жил... шинэ байгууллага болон хувиар хувийн аж ахуйн нэгжүүдийг хөндлөн болгосугай.
2. Байгууллага нь өөрийн архивыг өөрийн байгууллага улсын архивт бүртгүүлэн архивын гэрчлэл (1 дүгээр хавсралт) авч.
3. Байгууллага нь архивын амжилтааар хариуцаж амжилтаар амлан өсөөр тооцно.
4. Архивын үйл амжилтаандаа ивэн, гэрэл зураг, дуу, үгс, дүрс бичлэг, түүхэн амжилтаар авч, олон жил... шинэ байгууллага болон хувиар хувийн аж ахуйн нэгжүүдийг хөндлөн болгосугай.
5. Тусгай төрийн болон хувийн гэрээтэй холбогдох архивын амжилтаар авч, олон жил... шинэ байгууллага болон хувиар хувийн аж ахуйн нэгжүүдийг хөндлөн болгосугай.
6. Улсын архивын аж ахуйн үндсэн зааврыг Монгол Улсын төр, захиргааны байгууллага, төрийн өмчийн аж ахуйн нэгж, байгууллага (шархад "байгууллага" гэж) нь архивын баримт бичгийг захираж, түүнийг хамгаах, хадгалах, амжилтаар авч, олон жил... шинэ байгууллага болон хувиар хувийн аж ахуйн нэгжүүдийг хөндлөн болгосугай.

ХӨР-байгууллагын архив (амжилта)-ын арх, үүрэг

1. Байгууллагын архив (амжилта) нь дарлах үндсэн үүргийг гүйцэтгэнэ.
- а) байгууллагын өмчийн байгууллагын архивын баримт бичгийг захираж, түүнийг хамгаах, хадгалах, амжилтаар авч, олон жил... шинэ байгууллага болон хувиар хувийн аж ахуйн нэгжүүдийг хөндлөн болгосугай.
- б) хувийн гэрээтэй холбогдох архивын амжилтаар авч, олон жил... шинэ байгууллага болон хувиар хувийн аж ахуйн нэгжүүдийг хөндлөн болгосугай.
- в) архивыг хадгалахдаа тусгай зааврыг баримт бичгийг захираж, түүнийг хамгаах, хадгалах, амжилтаар авч, олон жил... шинэ байгууллага болон хувиар хувийн аж ахуйн нэгжүүдийг хөндлөн болгосугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН Т О Г Т О О Л

1995 оны 4 дүгээр сарын 12-н өдөр Дугаар 53 Улаанбаатар хот

Албан хэрэг хөтлөлтийн үндсэн заавар батлах тухай

Монгол Улсын Засгийн газраас Т О Г Т О О Х нь:

1. Албан хэрэг хөтлөлтийн үндсэн заавар-ыг хавсралтын ёсоор баталсугай.
2. Албан хэрэг хөтлөх үйл амжилтаандаа зөвхөн зааврыг амжилтаар авч, олон жил... шинэ байгууллага болон хувиар хувийн аж ахуйн нэгжүүдийг хөндлөн болгосугай.
3. Албан хэрэг хөтлөх үйл амжилтаандаа зөвхөн зааврыг амжилтаар авч, олон жил... шинэ байгууллага болон хувиар хувийн аж ахуйн нэгжүүдийг хөндлөн болгосугай.
4. Энэ тогтооны гэрээтэй холбогдуулан "БНМАУ-ын улс, хот, аймг, хороололын байгууллагын архивын амжилтааны зааврыг батлах тухай" БНМАУ-ын Сайд нарын Зөвлөлийн 1986 оны 444 дүгээр тогтооны хүчингүй болгохыг тооцосугай.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд П. БАСГАЙ

Хууль, үйл сайд Н. ЛУСАНБАА

4

Засгийн газрын 1995 оны 53 дүгээр тогтооны хавсралт

АЛБАН ХЭРЭГ ХӨТЛӨЛТИЙН ҮНДСЭН ЗААВАР

ХӨР-Шийдвэр-үндэслэл

1. Монгол Улсын төр, захиргааны байгууллага болон төрийн өмчийн аж ахуйн нэгж, байгууллага (шархад "байгууллага" гэж) нь архивын баримт бичгийг захираж, түүнийг хамгаах, хадгалах, амжилтаар авч, олон жил... шинэ байгууллага болон хувиар хувийн аж ахуйн нэгжүүдийг хөндлөн болгосугай.
2. Байгууллага нь өөрийн архивыг өөрийн байгууллага улсын архивт бүртгүүлэн архивын гэрчлэл (1 дүгээр хавсралт) авч.
3. Байгууллага нь архивын амжилтаар хариуцаж амжилтаар амлан өсөөр тооцно.
4. Архивын үйл амжилтаандаа ивэн, гэрэл зураг, дуу, үгс, дүрс бичлэг, түүхэн амжилтаар авч, олон жил... шинэ байгууллага болон хувиар хувийн аж ахуйн нэгжүүдийг хөндлөн болгосугай.
5. Тусгай төрийн болон хувийн гэрээтэй холбогдох архивын амжилтаар авч, олон жил... шинэ байгууллага болон хувиар хувийн аж ахуйн нэгжүүдийг хөндлөн болгосугай.

Хөр-байгууллагын архив (амжилта)-ын арх, үүрэг

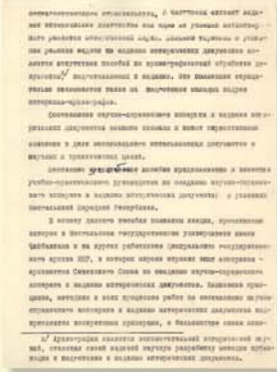
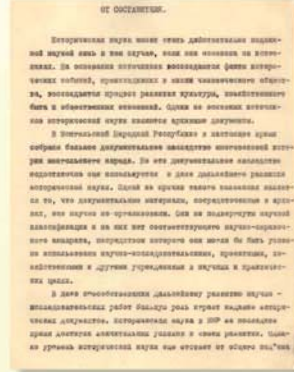
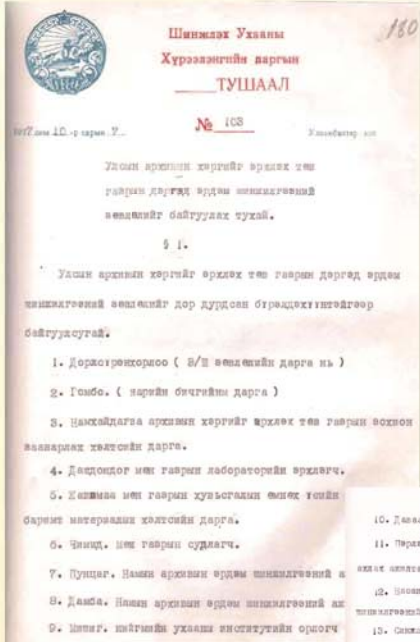
1. Байгууллагын архив (амжилта) нь дарлах үндсэн үүргийг гүйцэтгэнэ.
- а) байгууллагын өмчийн байгууллагын архивын баримт бичгийг захираж, түүнийг хамгаах, хадгалах, амжилтаар авч, олон жил... шинэ байгууллага болон хувиар хувийн аж ахуйн нэгжүүдийг хөндлөн болгосугай.
- б) хувийн гэрээтэй холбогдох архивын амжилтаар авч, олон жил... шинэ байгууллага болон хувиар хувийн аж ахуйн нэгжүүдийг хөндлөн болгосугай.
- в) архивыг хадгалахдаа тусгай зааврыг баримт бичгийг захираж, түүнийг хамгаах, хадгалах, амжилтаар авч, олон жил... шинэ байгууллага болон хувиар хувийн аж ахуйн нэгжүүдийг хөндлөн болгосугай.

Төр, захиргааны байгууллага болон төрийн өмчийн аж ахуйн нэгж, байгууллагын архивын ажлын үндсэн заавар батлах тухай Монгол Улсын Засгийн газрын 52 дугаар тогтоол. 1995.04.12. Монгол улсын Засгийн газрын архив

Албан хэрэг хөтлөлтийн үндсэн заавар батлах тухай Монгол Улсын Засгийн газрын 53 дугаар тогтоол. 1995.04.12. Монгол улсын Засгийн газрын архив

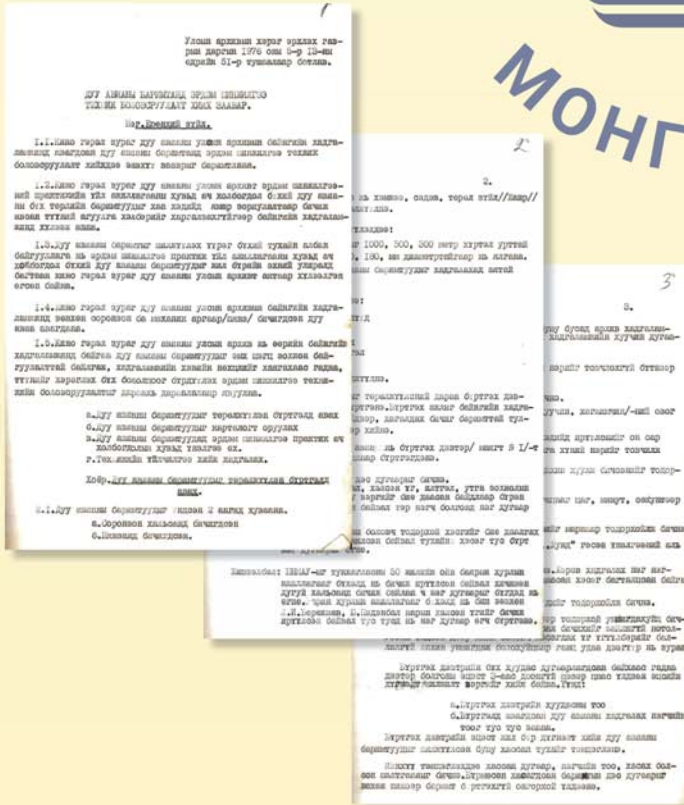

"МОНГОЛЫН АРХИВ: УЛАМЖЛАЛ, ШИНЭЧЛЭЛ"

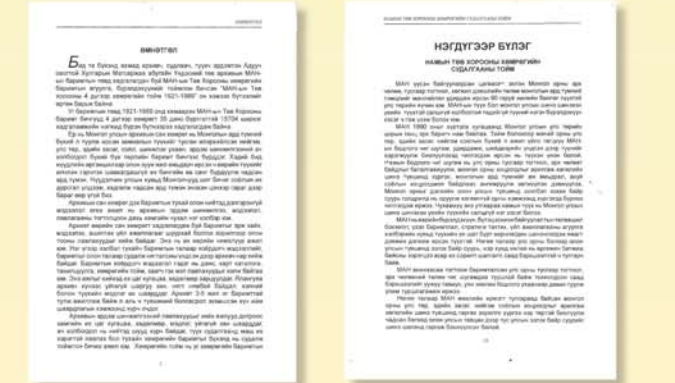

Улсын архивын хэргийг эрхлэх төв газрын дэргэд эрдэм шинжилгээний зөвлөл байгуулах тухай Шинжлэх ухааны хүрээлэнгийн даргын 103 дугаар тушаал. 1957.10.07.

И.Н.Кунтиков "Эрдэм шинжилгээний зөвлөл байгуулах аппарат ба архивын баримт хэвлэх тухай" гарын авлага. Орос хэлээр. МУУТА, ТБА, X-368, Д-1, ХН-101, X.1-125

Тус номыг танилцуулах ёслол дээр АЕГ-ын дарга Д.Өлзийбаатар зохиогч Х.Магсаржавт хүндэтгэл үзүүлж буй нь. 2012 он

Кино, гэрэл зураг, дуу авианы баримтын архивын баримтад эрдэм шинжилгээний үндэслэл бүхий техник боловсруулалт хийхтэй холбогдсон заврууд. 1976 он. МУУТА, ТБА, X-368, Д-1, ХН-358, X.1-10

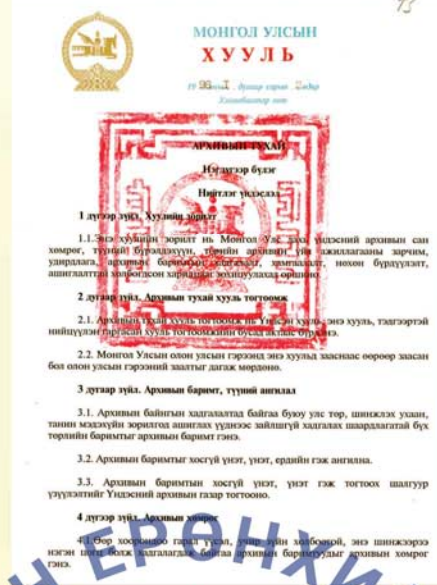
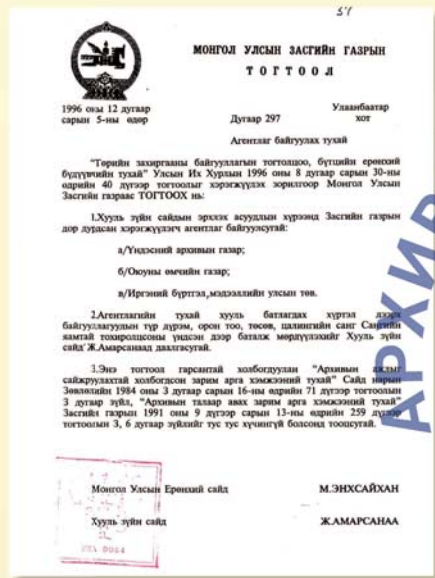
Монгол Улсын Үндэсний төв архивын сан хөмрөг дэх "МАН-ын төв хорооны хөмрөгийн түүхэн тойм /1921-1989/" зохиолын эх. 2012 он. МУУТА, ТБА, X-368, Д-1, ХН-887, X.1-259

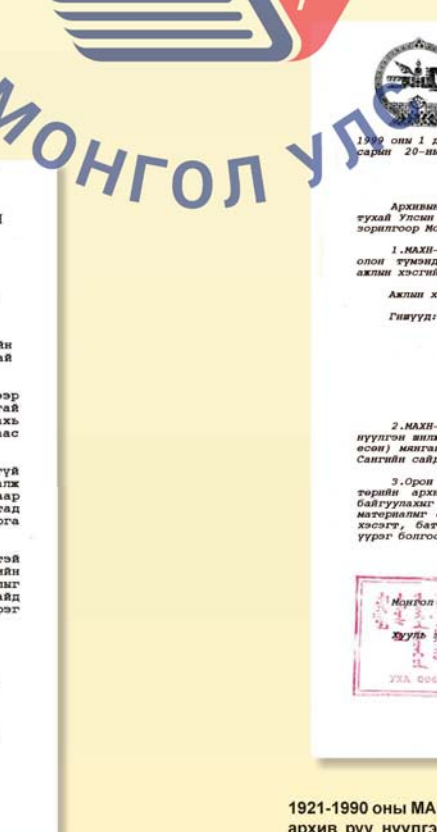
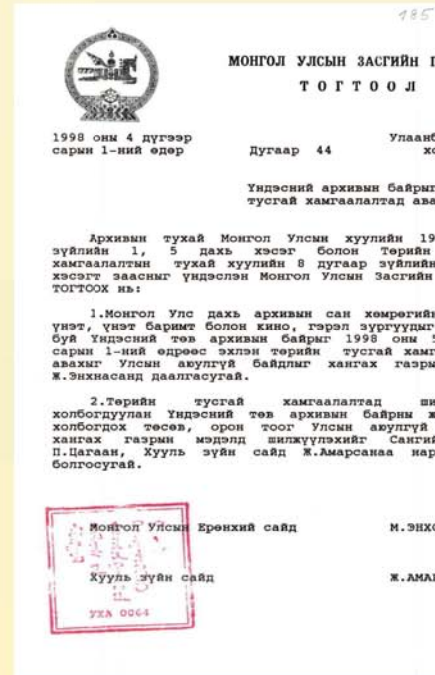
"МОНГОЛЫН АРХИВ: УЛАМЖЛАЛ, ШИНЭЧЛЭЛ"

Үндэсний архивын газар

Монгол Улсын Архивын тухай хуулиас.
1998 он

1921-1990 оны МАХН-ын Төв архивын баримтуудыг Үндэсний төв архив руу нүүлгэн шилжүүлэх ажлыг зохион байгуулах ажлын хэсгийг байгуулах тухай Монгол улсын Засгийн газрын 7 дугаар тогтоол.
1999.01.20.

"МОНГОЛЫН АРХИВ: УЛАМЖЛАЛ, ШИНЭЧЛЭЛ"

Төрийн архив, албан хэрэг хөтлөлтийн үйл ажиллагаанд мэдээллийн технологи нэвтрүүлэх тухай Монгол Улсын Засгийн газрын 64 дүгээр тогтоол. 2006.04.03

Архивын ерөнхий газрын цогцолбор барилга ашиглалтад оров. 2015 он

Үндэсний архивын сан хөмрөгийг нүүлгэн шилжүүлж буй нь 2015.10.10-2016.01.26

Үндэсний архивын сан хөмрөгийг нүүлгэн шилжүүлэх талаар авах зарим арга хэмжээний тухай Монгол Улсын Засгийн газрын 468 дугаар тогтоол. 2015.11.30.

Монгол улсын Засгийн газрын архив

Архив, албан хэрэг хөтлөлтийн тухай хуулиас. 2020.04.24

“МОНГОЛЫН АРХИВ: УЛАМЖЛАЛ, ШИНЭЧЛЭЛ”

Монгол Улсын Ерөнхийлөгч Н.Багабанди Үндэсний төв архивын сан хөмрөгтэй танилцаж буй нь.
2002.02.08

Монгол Улсын Ерөнхийлөгч Н.Энхбаяр тэргүүтэй зочид Үндэсний төв архивын кино, дуу, дүрсний баримттай танилцаж буй нь.
2007.12.29

Архивын Ерөнхий газрын цогцолбор барилгын шав тавих ёслол.
2008.04.07

Монгол Улсын Ерөнхийлөгч Ц.Элбэгдорж Үндэсний төв архивын Сэлбэн засах, сэргээн шинэтгэх төвийн үйл ажиллагаатай танилцаж буй нь.
2013.12.27

Монгол Улсын Ерөнхийлөгч Х.Баттулга Монгол Улсын Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг Архивын ерөнхий газрыг төрийн дээд одон “Алтангадас” одонгоор шагнаж буй нь.
2019.07.06

Алтангадас” одонт Архивын ерөнхий газрын цогцолбор барилга.
2019 он.

“МОНГОЛЫН АРХИВ: УЛАМЖЛАЛ, ШИНЭЧЛЭЛ”

Олон улсын архивын зөвлөлийн Зүүн Азийн бүсийн салбар зөвлөлийн анхдугаар хуралд оролцогсод. Өвөр эгнээ баруун гар талаас дөрөв дэх нь Л.Мэндсайхан, арван нэг дэх нь УАХЭГ-ын дарга Ч.Дашдаваа.
1993.07.07. *БНХАУ, Бээжин хот*

Олон улсын архивын зөвлөлийн Зүүн Азийн бүсийн салбар зөвлөлийн Удирдах зөвлөлийн хуралдаанд оролцогсод. Өвөр эгнээ зүүн гар талаас хоёр дахь нь УАХЭГ-ын дарга Ч.Дашдаваа, арын эгнээ зүүн гар талаас хоёр дахь нь Л.Мэндсайхан, гурав дахь нь Г.Норовсамбуу, тав дахь нь Да.Оюун, долоо дахь нь Д.Батсүх.

Олон улсын архивын зөвлөлийн Зүүн Азийн бүсийн салбар зөвлөлийн Удирдах зөвлөл болон нэгдсэн хуралдаан.
2012.07.17. *Монгол Улс Улаанбаатар хот*

Олон улсын архивын зөвлөлийн хуралдаанд оролцсон Архивын ерөнхий газрын төлөөлөгчид.
2016.09.05-10. *БНСУ, Сөүл хот.*

Олон улсын архивын зөвлөлийн Зүүн Азийн бүсийн салбар зөвлөлийн Удирдах зөвлөлийн хуралдаанд оролцогсод. Зүүн гар талаас арван нэг дэх нь АЕГ-ын дарга С.Энхбаатар.
2019.11.25-27. *Япон улс, Токио хот.*

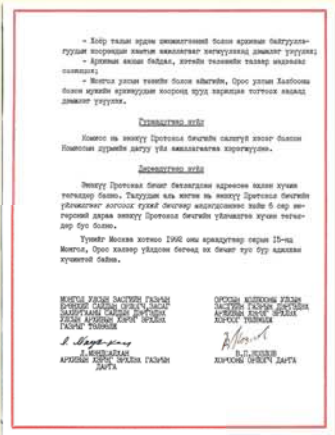
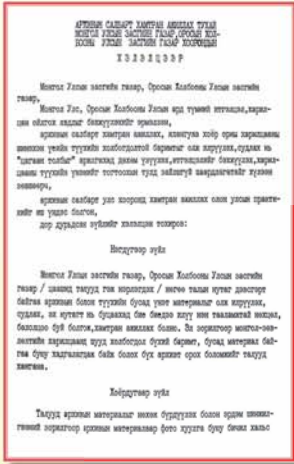

"МОНГОЛЫН АРХИВ: УЛАМЖЛАЛ, ШИНЭЧЛЭЛ"

Архивын салбарт хамтран ажиллах Монгол, Оросын комисс - 30 жил

Архивын салбарт хамтран ажиллах тухай Монгол Улсын Засгийн газар Оросын Холбооны Улсын Засгийн газар хоорондын хэлэлцээр. 1992.03.07. Москва хот

Архивын салбарт хамтран ажиллах Монгол, Оросын хамтарсан комисс байгуулах тухай Монгол Улсын Архивын Ерөнхий газар, ОХУ-ын Архивын хэрэг эрхлэх хорооны хооронд байгуулсан протокол бичиг. 1992.10.15. Москва хот

Комиссын XVII хуралдаан. 2009.08.27. Улаанбаатар МУУТА КГЗДАБА

Комиссын XXIV хуралдааныг протокол АЕГ-ын дарга С.Энхбаатар, ОХУ-ын Холбооны Архивын агентлагийн орлогч дарга А.В.Юрсов нар гарын үсэг зурав. 2019.07.19. Эрхүү

I	1992.X.12-15	II	1993.IX.7-9
III	1994.XI.21-23	IV	1995.X.18-23
V	1996.VI.25-27	VI	1998.IV.6-9
VII	1999.IX.15-16	VIII	2000.VIII.14-21
IX	2001.VIII.8-9	X	2002.VI.10
XI	2003.IX.17-20	XII	2004.IX.26-30
XIII	2005.VI.27-29	XIV	2006.X.30
XV	2007.X.2-4	XVI	2008.VI.2-3
XVII	2009.VIII.27	XVIII	2010.VI.28
XIX	2011.X.3-4	XX	2012.VIII.6
XXI	2015.IV.22-24	XXII	2016.VI.20
XXIII	2018.VI.20-21	XXIV	2019.VII.15-19
XXV	2021.XII.14		Улаанбаатар- Москва (цахим)

Баримт бичгийн эмхэтгэлийн нэр (Наименование сборника)	Монгол-Оросын цэргийн хамтын ажиллагаа (1911-1946). II боть. 1936-1946 он
Коминтерн ба Монгол	УБ., 2011. 497 хуудас
Монгол-Зөвлөлтийн соёл, шинжлэх ухаан, техникийн харилцаа (1921-1960)	УБ., 2013. 424 хуудас
Монголын тухай БХК(Б)Н-ын баримт бичиг (1920-1952). I боть. 1920-1932 он	УБ., 2002. 559 хуудас
Монголын тухай БХК(Б)Н-ын баримт бичиг (1920-1952). II боть. 1933-1940 он	УБ., 2005. 471 хуудас
Монгол-Оросын цэргийн хамтын ажиллагаа (1911-1946). I боть. 1911-1936	УБ., 2007. 533 хуудас
Монголын тухай БХК(Б)Н-ын баримт бичиг (1920-1952). III боть. 1941-1952 он	УБ., 2009. 390 хуудас
Советско-Монгольские экономические связи. 1955-1985 гг.	Москва., 2019. 744 стр.
Халх голын орчим дахь зэвсэгт мөргөлдөөн. 1939 оны тав-саягаар сар.	УБ., 2019. 561 хуудас
Монголын тухай БХК(Б)Н-ын баримт бичиг (1920-1952). II боть.	УБ., 2017. 633 хуудас
Монголын тухай БХК(Б)Н-ын баримт бичиг (1920-1952). III боть.	УБ., 2019. 561 хуудас
Монголын тухай БХК(Б)Н-ын баримт бичиг (1920-1952). III боть. 1941-1952 он	УБ., 2019. 561 хуудас
Монголын тухай БХК(Б)Н-ын баримт бичиг (1920-1952). III боть. 1941-1952 он	УБ., 2019. 561 хуудас
Монголын тухай БХК(Б)Н-ын баримт бичиг (1920-1952). III боть. 1941-1952 он	УБ., 2019. 561 хуудас

Хамтарсан комиссын хуралдааныг дүрмийн дагуу жил бүр 2 тал өөрийн оронд зохион байгуулдаг. 1996-2022 оны хооронд нийт 25 хуралдаан болжээ.

УБТЗ-ын 70 жилийн ойд зориулсан архивын хамтарсан үзэсгэлэнгийн нээлтийн арга хэмжээ. 2019.06.18

1993 оноос 2 орны харилцаа, хамтын ажиллагаа, тэмдэглэлт ой, түүхэн үйл явдалд зориулсан тодорхой сэдвээр архивын баримт бичиг, гэрэл зургийн 10 гаруй үзэсгэлэнг Улаанбаатар, Эрдэнэт, Москва, Санкт-Петербург, Эрхүү зэрэг хотуудад зохион байгуулжээ.

2001 оноос манай архив, бичиг хэргийн 100 гаруй ажилтнууд ОХУ-ын архивуудын үйл ажиллагаатай танилцаж, богино хугацааны сургалтанд хамрагдсан.

УБТЗ-ын 70 жилийн ойд зориулсан архивын үзэсгэлэнг Архивын ерөнхий газар, аймаг, нийслэлийн архивын ажилтнууд үзэж сонирхов. 2019.06.18

ОХУ, Эрхүү хот